

Eessõna

Hoiate käes *Acta Semiotica Estica* XXII numbrit, kust sel aastal leiate viis originaalartiklit. Nagu tavaks saanud, kirjutavad nii kogenud uurijad kui ka tudengid, ja nagu kombeks, varieeruvad uurimuste teemad inimloomade suhtlusest teistsuguste loomade heaoluni.

Alustame üldiste küsimustega, mis puudutavad kõiki inimesi. **Anti Randviir** kirjutab “Suhtluse modelleerimise üldpõhimõtetest” ning ütleb, et suhtlus ehk kommunikatsioon asub inimkogukondade tegevuse ja olemuse südames. Seetõttu on esmatähtis mõtestada, kuidas suhtlust uurida. Eelmisel sajandil pakuti selle tarbeks välja mitu mudelit, mida kasutatakse tänapäevalgi. Võttes arvesse aga kommunikatsioonitehnikate ja -maastiku olulisi muudatusi 21. sajandil, võib arvata, et vanu mudeleid on vaja ümber määratleda ja kujundada. Ees seisavad seega – või on juba kätte jõudnud – huvitavad ajad kommunikatsiooni uurimises.

Järgmiseks käsitleb **Marleen Mihhailova** üht spetsiifilist kommunikatsiooni ja tähendusloome saadust, nimelt nostalgiat artiklis “Nostalgia kui semiootiline protsess: analüütiline lähenemine tähendusloomele ja mälule”. Mihhailovat huvitab ennekõike see, kuidas teadvustatud mineviku tagasipöördumatus omandab märgilise kuju. Selle uurimiseks on ta moodustanud teoreetilise aparatuuri, kuhu on kaasanud väljapaistvaid mõtlejaid, nagu Fred Davis, Aleida Assmann ning Peter Berger ja Thomas Luckmann, kes aitavad lahti muukida nostalgia mõistatust: kuidas saab igatseda aega, kus pole elatud?

Mälu ja selle toimimisega kaasajas on otsapidi seotud ka **Rene Kiisi** käsitus Tartu tekstist ja vaimust. Kiis arutleb esmalt linna kui kultuuriteksti mõiste üle. Arutlus on inspireeritud Vladimi Toporovi käsitlusest Peterburi tekstist. Olles teoreetilise raami paika pannud, asub artikkel uurima andmebaasi “Tartu ilukirjanduses”. Sealts otsib Kiis kõige sagedamini viidatud füüsilisi kohti, levinumaid motiive ja Tartu linnaosade esindatust ilukirjanduses. Artikkel mõtestab selle kaudu Tartu teksti, millest hakkab kohtade ja tegevuste kaudu tasapisi paistma ka Tartu vaim.

Tartu vaimu juurest liigume edasi kaslaste tegutsemise ja eluoluni. **Nelly Mäekivi** artikkel “Suurte kaslaste heaolu ja agentsuse mõtestamine Eesti kontekstis” keskendub kaslastele erinevates pidamiskeskkondades, näiteks loomaaedades, loomapääste organisatsioonides ja erakätes. Siingi on esmatahtis kommunikatsioon, sest heaolu kujuneb just looma agentsuse, ruumiliste praktikate ja inimeste tõlgenduste ristumispunkti. Artiklis esitatud empiiriline analüüs põhineb süvaintervjuudel loomaaiatöötajate, veterinaaride, kaslaste omanike ja vabaihenduste esindajatega. Arusaam heaolust varieerub vastavalt vaatenurgast, mistõttu võib tõlgendustes esineda pingeid. Artiklil on ka tegudele kutsuv eesmärk, nimelt kutsub see üles arendama tähenduslikumat hoolekandepraktikat, mis arvestaks looma agentsust ja tõlgendusprotsesside mitmekesisust – ning soodustaks koostööd institutsioonide vahel.

Uurimusartiklite sektsiooni lõpetab **Helen Arusoo** artikkel “Hundikivid, nende tähendusväljad ja tähendusnihked”. Arusoo uurib Saksamaa hundikive, nii traditsioonilisi kui ka uusi, mille vahel tekib omalaadne dialoogiline suhe. Kui ajaloolised kivid tähistavad eeskätt huntidest lahtisaamist, siis uued tervitavad huntide tagasitulekut vanale asualale. Tänapäevaste diskursuste mõjul on aga ka vanu hakatud uutmoodi tõlgendama, mistõttu eksisteerivad kõrvuti lausa üksteisele vastuolulised diskursused. Siia sekkub lisaks ka veel huntide enda agentsus, kelle tagasitulek Saksamaale on mõjutanud tähendusnihkede vanade kivide puhul.

Märkamiste rubriigis püüab pilku eelkõige mahukas **Elin Sütiste** ja **Anti Randviiru** kokkupanud mälestuste plokk semiootika osakonna esimese juhataja **Igor Černovi** (1943–2025) värvikast karjäärast. Igor Černov oli ere isiksus, kes jättis tugeva jälje mitte ainult Eesti semiootikale ja laiemalt humanitaarmaastikule, vaid ka oma vahetutele õpilastele – nii vastloodud osakonna enda tudengitele kui ka semiootika loengutel osalenud teiste erialade üliõpilastele, samuti aga juba enne osakonna loomist Černovi mõjusfäärist osa saanutele. Lisaks ka täielik Černovi tööde bibliograafia.

Jällegi on lugemiseks ka noorsemiootikute erinevate kursuste raames kirjutatud tummiseid esseesid. **Liis Lõhmus** võtab vaatluse alla “surematu meduusi” *Turritopsis dohrnii* oma- ja siseilma, tõlgendades ja kõrvutades seda inimese omaga. **Merle Kons**, **Nele Laev** ja **Marleen Mihhailova** analüüsivad kursuse Kommunikat-

sioon ja võim raames kirjutatud essees nähtuse *de-influencing* tähendust TikTok kontekstis. **Kalevi Kull** vaatab tagasi oma suvele, nentides, et konverentsiesinemisi oli tavatult palju (tervelt kümme) ja teeb neis kogetu põhjal rõõmustava järelduse, et lõpuks ometi on bioloogias alanud otsustav pööre semiootika suunas.

Ja nagu ikka, **Kroonika** osa, kuhu viimasel hetkel jõudis ka **Peeter Toropi** juubelipidustuste kajastus. Numbri lõpetab tuumakas nimekiri Tartu ülikooli semiootika osakonnas kaitstud magistri- ja doktoritöödest.

Toredaid lugemiselamusi!

Toimetajad